СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLIX. Ч. 166. Джерзі Сіті, Н. Дж., вівторок, 22-го липня 1941. No. 166. Jersey City, N. J., Tuesday, July 22, 1941. VOL. XLIX.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

В БОЛІВІЇ ВОЄННИЙ СТАН; АРЕШТ БУВШОГО ЧЛЕНА КАБІНЕТУ

ЛЯ ПАЗ (Болівія). — Після проголошення воєнного стану президентом Болівії Енріком Перанда де Кастіліо, болівійська поліція арештувала б. міністра фінансів, Віктора Паз Естенсоро, під замітом плянування державного перевороту. Йому закидають, що він при помочі німців організував державний переворот. Його партію, що звалася „Націоналістичний Революційний Рух", розвязано. Поліція рівнож закрила чотири часописи (два з них були на т. зв. „чорній лісті" президента Рузвелта), та арештувала інші особи що стояли близько Естенсора.

Болівійський уряд видалив німецького представника Ернста Вендлера. Директор ляпазької поліції заявив, що головою проти-державного руху є майор Ілля Бельмонте що тепер є військовим аташе в Берліні. Німецький представник мав вможливлювати звязки між згаданим майором і молодими старшинами болівійської армії.

КПО ВЗИВАЄ РУЗВЕЛТА ВЗЯТИ КОНТРОЛЮ НАД ЛЕТУНСЬКОЮ ФАБРИКОЮ

БЕНДІКС (Н. Дж.). — Провідники місцевої організації КПО вислали домагання до президента Рузвелта, щоб він взяв під свою контролю фабрику літаків і тим робом запобіг страйкови. Згадані провідники закидають компанії, що вона не придержуєть-ся законів та не числиться з вимогами виїмкового стану краю. Дирекція компанії заперечила всі закиди юнії й заявила, що більшість робітників працює, а вона сама придержується точно законів, що регулюють відношення між робітниками й працедавцями.

ЛЕНДОН ЗА ПРОДОВЖЕННЯ ВІЙСЬКОВОГО РЕЧЕНЦЯ.

ТОПЕКА (Кен.). — Бувший кандидат на президента в рамени републиканської партії в 1936 р. і послідовний критик теперішнього уряду, Алфред Лендон, заявив, що не зважаючи на його опозицій-ну поставу до цілої політики Рузвелта, він є за задержанням війська, членів Національної Гвардії та старшин резерви на довше як один рік. Він сказав, що „завдяки войовничій політиці та провокативним словам президента Рузвелта та його кабінету" Америка зайшла задалеко, щоб не була узброєна до зубів. Критикуючи президента за намагання втягнути Америку у війну, Лендон заявив, що лиш один зо всіх кандидатів при останніх виборах, остав дійсно льояльним своїм виборцям, а це соціялістичний кандидат Норман Томас.

КАМПАНІЯ ЗА ЗБИРАННЯМ СТАРОГО АЛЮМІНІЮМ

ВАШИНГТОН. — Новосотворена організація, „Бюро Цивільної Оборони", що є під головуванням нюйорського посадника Ля Гвардії, почала всенаціональну кампанію за збиранням старих алюмінієвих предметів для потреб краєвої оборони. Цю кампанію ведуть господині, пластуни, полісмени, вогнева сторожа, організації б. комбантантів, дівочі організації та жіночі клюби. Ціллю цеї кампанії є зібрати 20,000,000 фунтів алюмінієм.

СОЦІЯЛІСТИ ПРОТИ СОВЄТСЬКОГО РЕЖИМУ.

НЮ ЙОРК. — Група шіснацятьох німецьких, австрійських, російських і американських соціялістів видрукувала деклярацію ,в якій кажеться, що якщоб большевицький режім пережив теперішню війну, то це буде „жерелом нової небезпеки". Бо хочби Німеччина програла в теперішній війні з Росією ,то не буде спокою, кажуть соціялісти, доки в Росії остане большевизм а не заведеться там демократії. Згадана група є за створенням нової Ліги Націй, яка малаб до розпорядимости війська й то на стільки сильне військо, щоб у разі потреби могла відважно і активну участь бралиб рівнож Злучені Держави Америки.

ВОЯКИ ДАЛІ ПРОТЕСТУЮТЬ ПРОТИ ДОВШОЇ СЛУЖБИ

ФРІДІРІКСБУРҐ (Ва.). — Ґрупа вояків з 44. дивізії по раз другий публично піднесла голос проти продовження речинця військової служби довше як один рік. Це було виявлено в летючках писаних олівцем і розкиданих по вулиці. В летючці пишеться, що ніхто з тих що задумують продовжити службу, не питав про це ні одного вояка.

КОЛОМБІЯ ЗА СОЛІДАРНІСТЮ ЗО ЗЛУЧЕНИМИ ДЕРЖАВАМИ.

БОГОТА (Коломбія). — Президент Едуардо Сантос, відкриваючи сесію парляментарних нарад, заявив, що уряд Коломбії буде далше піддержувати всеамериканську політику солідарности та приязні відносини з Північною Америкою. Він сказав, що панамериканська солідарність, закріплена конференціями в Буенос Айрес, Ліма, Панама й Гавана, є щось більшого як звичайні слова й означає єдність акції та чину. Він це заявив, що Коломбія творить частину західної півкулі й як така, буде чинно боронити її перед всякими нападами.

ІНДІЯ БУДЕ МАТИ СВОГО ПРЕДСТАВНИКА У ВАШИНГТОНІ

З Лондону повідомляють, що Ґіря Шанкар Байпей є назначений індійським представником при уряді Злучених Держав Америки. Його титул: „Генеральний Агент Індії". Він прибуде до Вашингтону в ранних днях осені. Тепер він є одним з членів уряду Генерального Ґубернатора Індії.

Він скінчив Оксфордський університет та вступив до публичної служби в Індії ще в 1914. р. Ґуря Байпей заступав Індію на многих конференціях членів британської імперії як рівнож був офіціяльним представником на конференції розброєння у Вашингтоні. Два рази був він дорадником при Лізі Націй.

КАНАДІЙСЬКІ МІНІСТРИ ПОЇДУТЬ ДО ЛОНДОНУ

З Оттави доносять, що премієр МекКензі Кінґ виїде на днях до Лондону в товаристві двох інших міністрів. Його товаришами подорожі будуть міністри маринарки Арґус МекДоналд і міністер военних послуг Джозеф Торсон. Більшість їх товаришів-міністрів вже відвідували Лондон від вибуху теперішньої війни.

КАТОЛИЦЬКА МІСІЯ ЇДЕ НА ТЕРИТОРІЮ Б. СОВЄТСЬКОГО СОЮЗУ

На днях виїхала з Риму місія католицьких священиків, яка має занятися місійною працею на території б. Совєтського Союзу. Місія ця вже є на границях Румунії та Мадярщини, де жде спеціяльного дозволу на візд від німецьких окупаційних військ. Священики, що є членами згадої місії, знають добре відносини на сході, бо вивчили їх в т. зв. Колеґіюм Руссікум в Римі. За цею місією поїде друга група католицьких священиків, що вже готова жде в Римі.

ФЛЯМАНДСЬКІ ДОБРОВОЛЬЦІ НА ПРОТИ-БОЛЬШЕВИЦЬКИЙ ФРОНТ

Берлін доносить, що на днях виїжджає на фронт проти большевиків перший відділ фламандських добровольців, зорганізований в Бельґії. Фламандські добровольці, подібно як інші добровольці зо Скандинавії, будуть носити німецькі однострої, лиш на шапках, замісць німецького орла, матимуть відзнаку соняшного кола.

БОЛЬШЕВИКИ КАЖУТЬ, ЩО ЗДЕЖАЛИ НІМЦІВ

Совєтські военні звідомлення говорять, що їм вдалося задержати наступ німецьких військ. А задержали вони їх тим, що повели завзяті протинаступи. В совєтськім звіті навіть говориться, що їхні війська відібрали від німців якесь дуже важне місто. Дехто думає, що це Смоленськ. По обох боках, кажуть Совєти, є дуже тяжкі втрати. Тяжкі бої ведуться на відтинках: Псков-Порхов, Полоцьк-Невель, Смоленськ, Новгород Волинський, довкола Києва та на басарабськім фронті.

НІМЦІ КАЖУТЬ, ЩО ЇХ АРМІЯ ЙДЕ ВПЕРЕД

Німецькі военні звідомлення говорять, що їх армія посувається скоро вперед і далі відносить блискучі перемоги. Німці кажуть, що Совєти пустили до боротьби всі свої резерви. Тактикою німецької армії є знищити до тла большевицьку армію, щоб вона не відступала в глиб краю. Та водночас німці признають, що битви є дуже завзяті і кількома наворотами совєтські війська розпучливо наступали, щоб вирватися з німецьких обіймів. Німці вкінці кажуть, що втрати большевиків дотепер доходять до двох міліонів.

ЯПОНІЯ СТУПАЄ ОБЕРЕЖНО

З Токіо доносять, що потягнення новоствореного японського міністеріяльного кабінету вказують, що Японія буде ступати дуже обережно в заграничній політиці і не дасться легко втягнути в ніяку нову війну. Слідне відчуження Японії від держав „осі". Виходить, що хоч Гітлер вплинув на Японію, щоб вона заключила з Совєтами мирний договір, то Гітлер цілком не повідомив наперед Японію, що сам задумує нападати на Совєти. Це було для Японії несподіванкою.

УЗБРОЄННЯ СИРІЇ

Британійці задумують добре узброїти тепер Сирію і не допустити до того, щоб її захопили німці так, як захопили Крету. Вони хочуть зробити з неї свою сильну твердиню і военну базу на Близькому Сході. Бо колиб Гітлр захопив Україну і Прикавказзя, він готов тамтуди пробиватись далі до Іраку, Ірану, а далі до Індії. Британійці з тим числяться і заздалегідь готовляться до того.

НА ВИГНАННІ. — На світлині побіч англійської королівської пари, є декілька інших коронованих голов і начальників держав, що мусіли втікати на еміграцію під наступом німецьких військ. Серед коронованих еміґрантів знаходиться ніде лянська королева Вілгельміна, юґославський король Петро, і норвежський король Гаакон.

СТАЛІН ПЕРЕБИРАЄ ГОЛОВНУ КОМАНДУ НАД АРМІЄЮ

МОСКВА. — Йосиф Сталін перебрав головну команду совєтських збройних сил і на взір Гітлера став начальним вождом. Головнокомандуючим перед ним був Симон Тимошенко. Тепер Тимошенко став заступником комісара оборони. Водночас він є командантом центральної большевицької армії, що обороняє шляху до Москви.

Крім того Сталін підчинив під свою безпосередню керму два інші, дуже важні комісаріяти, а саме, внутрішних справ і народної безпеки, що колись називався „Чека".

ПОВОРОТ ЮГОСЛАВСЬКОГО ПОСЛА.

МОСКВА. — До Москви повернув назад на своє старе становище бувший югославський посол, Мілян Габрилович. Пару тижнів перед вибухом німецько-совєтської війни большевицький уряд приказав йому забиратись з Москви, бо, мовляв, Югославія, як незалежна держава вже перестала існувати. Колиж, одначе, вибухла між Сталіном і Гітлером війна, Москва знов признала Югославію за існуючу державу і запросила Габриловича назад на його старе становище.

МІНІСТЕРІЯЛЬНІ ЗМІНИ В АНГЛІЇ.

ЛОНДОН. — Премієр Чорчіл заповів зміни в міністеріяльнім кабінеті. Вийде з кабінету Доф Купер, що мав теку міністра пропаганди. На його адресу нераз з ріжних сторін йшли нарікання ,що він зле веде пропаґандивні справи. На його місце тепер приходить молодий журналіст Бренден Брейкен. Брейкен є тісним приятелем Винстона Чорчіла і нераз йому помагав в ріжних суспільних справах. Дофа Купера зіпхали на незнатне місце „канцлера князівства Ленкестер" та висилають його на Далекий Схід, щоб там провірив, як стоять справи.

НОВИЙ ПОВЗ В АНГЛІЇ.

ЛОНДОН. — Англійські власти заявили, що англійським военним інженірам вдалось створити новий модель повза. Цей повз має бути дуже великий і має велику пальну силу. Військові власти говорять, що це наймогутніший повз на світі. Колиб навіть він десь застряг, то довший час може боронятись немов твердиня ,бо має грубий панцир. Його назвали „Чорчілем" і зачнуть продукувати на масову скалю.

КАМПАНІЯ „ВІ".

ЛОНДОН. — Англійські власти говорять, що початок кампанії „V" дав дуже добрі наслідки. По всіх краях, захоплених німцями люди тихцем виписують на стінах букву „V", що має символізувати британську перемогу. Кажуть, що в самім Парижі в купі з тою кампанією німці арештували поверх шість тисяч осіб. Оживлену кампанію „V" провадять також чехи. Вони також на стінах тихцем виписують, що „Не дамесе" себто „не дамося". Англійці певні, що та кампанія наперед скріпить морально підбитих німцями народи, а далі заохотить їх до ріжних збройних виступів.

НІМЦІ ПРОТИДІЛАЮТЬ ТІЙ КАМПАНІЇ

БЕРЛІН. — Німецька пропаганда протиділає кампанії „V", стверджуючи водночас, що вона дійсно захопила найширші маси населення. Німецька пропаганда твердить, що це вона перша впровадила кампанію букви „V" і коли й появляються по стінах написи цеї букви, то це означає віру людей в німецьку перемогу. Радієвий заповідач з Берліна, один англієць, що є на службі німців, глумливо названий „лорд Га Га", сказав, що буква „V" означає перемогу Гітлера. Вона взята з відомих трьох слів старого римського вождя Юлія Цезаря, „вені, віді віці", себто „прийшов, побачив, переміг".

ФРАНЦУЗИ ПЕРЕСТЕРІГАЮТЬ АМЕРИКУ.

АЛЬЖІР (Північна Африка). — Французька ґазета в Альжірі помістила перестерогу на адресу Америки ,щоб та не важилась нападати на французьку кольонію в західній Африці, Дакар. Та кольонія найближче положена до берегів південної Америки і колиб німці її захопили, вони моглиб там собі створити базу для наступу на західну півкулю. Супроти цього в американських політичних і військових колах зродилась думка, що Америка повинна ту кольонію захопити ще перед тим, як її захоплять німці. Французька ґазета каже, що та кольонія дуже озброєна і її здобуття буде дорого коштувати.

ТАКИ ГРОЗИТЬ ЇМ ТЮРМА.

ВІШІ. — Хоч процес проти бувших французьких міністрів, що довели Францію до війни, на якийсь час затих, то тепер деякі французькі ґазети перестерігають, що тим міністрам таки грозить тяжка кара, а саме висилка на карний острів, на Середземнім морі.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить псилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

ТІЛЬКИ ДОДАТИ ЩЕ Й — СТАЛІН

Протиукраїнська кампанія, яка тут і там знову піднімає голову, хоче доконче звязати діяльність американсько-українських народніх організацій як і американсько-українських діячів з гітлєризмом і націзмом. У тому ревно допомагають їй українські большевики. До недавнього часу вони дещо були притихли. Принаймні під тим оглядом, що не згадували вже за концентраційні табори і т. п., очевидно побоюючись, що незабаром вони самі там готові опинитись, як це сталось з їхніми „товаришами" в Канаді. Та, як знаємо ,ситуація нагло й несподівано змінилась. І американсько-українські большевики, як большевики взагалі, зачинають уже господарити в тій країні як „союзники" і знову писати про тих, що борються з комунізмом, як про „спільників Гітлєра", та ще відгрожуватись їм концентраційними таборами. Очевидно, що „союзники" знають, що вони не є повними господарами, тому й обмежуються тільки до концентраційних таборів, бо інакше, якщоб так стали господарями, то їхне Чека не потребувалоб навіть концентраційних таборів, бо зганялоб людей на якісь подвіря, чи якісь площі і робилоб з ними короткий процес при допомозі машинових крісів.

Не є нашим звичаєм братись за такі справи, з якими робить порядок сама влада, згідно зо законами краю. Маємо до цеї влади повне довіря і тому переконані, що в Америці є кому пильнувати ладу. А до таких калюмній, які походять з чужих аґентур і яких повно в большевицьких часописах чи інших шматах, таких як „Ди Авр", що є закритими симпатиками большевизму, ставимось як до „пятої колюмни", що ширить хаос і пострах та підкопує лад і порядок краю.

Так є, що ми є за те, щоби був в Америці оден американський фронт. Ми підписалиб те що виписують большевики проти диктатур, Ґештапо, нацизму і фашизму. І ми є за найдальше ідучу оборону Америки перед усіми ворогами. Зате є одна велика ріжниця між нами і „союзниками". Ми є ще теж і проти того, щоб Сталін пхав пальці до американських порядків, щоб Совети валили через своїх аґентів американський суспільний лад, щоб розбивали зорганізовані робітничі лади, та поширювали через своїх платних аґентів пропаґанду, що большевицька Росія це для робітника рай, а Америка — пекло. Ми є теж того переконання, що не тільки Ґештапо є страшне і варварське, але страшне й варварське є теж і московська Чека. А саме цього „союзники" не хочуть визнати. Хтож тоді є в Америці членом „пятої колюмни"? Когож треба висилати до концентраційних таборів? Чи тих, що явно і отверто є проти всякого злочинства, і проти всякої противамериканської роботи, а в тому і проти підривної роботи московських аґентів, чи тих, що стоять під приказами Сталіна, а донедавна ще й Гітлєра, як бувшого спільника Сталіна?

ЗА КИМ ПІДУТЬ КАНАДІЙСЬКІ УКРАЇНЦІ

(З Канади для „Свободи")

В часі першої світової війни канадійським українцям заподіяно чимало кривди тому, що не було ще тоді між канадійськими вченими таких людей, які булиб добре обзнайомлені з українськими справами. Значне число канадійських українців попало було тоді навіть до таборів інтернованих. І то прямо через свою національну малосвідомість, бо не знали, що вони українці, а називали себе „австріяками", „буковинцями", „галичанами", тощо. Ну, а що Британія й Канада воювали проти Австрії, то в Канаді й на українських „австріяків" гляділи як на правдивих австрійців.

Та за минулих двадцять років зайшли великі зміни. Знайшлися вже люде й серед канадійських вчених, що зацікавилися українцями та основно пізнали українські справи і їх зрозуміли. Маємо тепер в Канаді вже навіть двох професорів університету, що не тільки зацікавилися українцями та їхніми справами, але, хоч і не є українського походження, а проте добре вивчили українську мову. Тому можуть уважно слідити й за тим, що пишуть українці по своїх часописах, журналах, та книжках. Усім нам є вже відомі статті про Україну і згадки про українців в книжках проф. Ватсона Кирконнелла, що то є тепер на становищі декана департаменту англійської літератури в МекМестер'с Університеті в Гемилтоні. Відомі нам теж і виклади та радіопромови проф. Джорджа Симпсона, що вчить загальної історії й української в Університеті Саскачевану.

Є теж особи в теперішньому канадійському уряді, що розуміють добре українські справи і знають, як українці ставляться до теперішньої війни. Та всеж таки не перевелися ще й такі особи між тільки англійсько-мовними канадійцями, що час від часу пишуть до часописів та журналів про те, що, мовляв, канадійські українці становлять значну частину населення Канади, около 400 тисяч, тож треба матись на осторозі, щоб ворожі аґітатори не збили їх з пуття та не настроїли ворожо до Британії.

Та так є, що якщо канадійський уряд знав, що між українцями були які небезпечні особи, то знав теж і те, що вони є з комуністичного табору, бож було відомо, що комуністична партія вела підпольну та шкідливу діяльність теж і в Канаді. Тому то й комуністичну партію в Канаді проголошено минулого року позазаконною й виарештовано чільніших канадійських комуністів та відіслано їх до таборів інтернованих, а комуністичні часописи та журнали заборонено.

Коли навіть і почалася німецько-радянська війна (22-го червня ц. р.), то канадійський уряд свого становища щодо комуністичної партії та комуністів не змінив, памятаючи на їхню підпольну діяльність. Але те, що, мовляв, Британія й СССР воюють проти спільного ворога, себто Німеччини, почало декого збивати з пуття, як саме ставитися на будуче до канадійських комуністів. І саме з цього боку може бути трохи небезпеки для канадійських українців, бо комуністи, як вороги визвольного українського руху, можуть нокрадьки або й отверто цькувати на українців, як, мовляв, на „націоналістів", надаючи тому слові значіння „націстів". Це є їх давня практика і вони ще готові тепер знову робити. На нашу думку не треба й цього лякатись. Канадійський уряд певно запитає і в такому випадку опінії тих учених, що добре розуміють українські справи та настрої канадійських українців. Канадійський уряд також добре знає, яке то велике число канадійських українців вже вступило до канадійської армії та як щиро українці ставляться щодо позичок Канади, призначених на допомогу справам війни.

Хто тільки з канадійських вчених прочитав історію України, той знає як сильно закорінена демократія на Україні вже від більше як 400 літ. Таж ціла доба козаччини — це боротьба українців проти автократії, а за демократичні засади. Таж усі українські письменники писали свої твори в демократичному дусі! Це знає кожний, що студіював українську історію і літературу. А коли де є сліди автократії в Україні, то хіба ті, які залишилися від панування Польщі та Московщини над Україною. Бо самі українці — це вже з природи демократи і в демократичних краях почуваються так добре як риба у воді. То якже можна припускати, щоб канадійські й американські українці були в тій війні за диктатури і тиранії, а проти демократії. Ось і тому ще й з цеї причини теж і канадійські українці є з Британією як — з демократією.

О. Іван, Винніпеґ, Канада.

ЧИ ДАЛІ БОРОТИСЬ З КОМУНІЗМОМ?

Внаслідок англо-совєтського союзу також Америка тісніше звязалась з Советами. „Приятель мого приятеля, є також моїм приятелем", говорить стара політична приповідка. З цього міг би дехто заключати, що тут в Америці вже не можна виступати проти Советів, бо вони в тім світовім конфлікті є якщо не цілим, то бодай половинним союзником Америки. Якжеж стоять справи?

Нема сумніву щодо нього, що сьогодня американський уряд не одобрив би ніякої акції, яка розбиває в Советах тут їхню бойову силу, що нищить німецьку силу, яку допомагають нищити теж і Злучені Держави. Під теперішню хвилю совєтські повзи, літаки, гармати, виконують ту саму роботу, що американські в руках англійців. Хто нищив би совєтські воєнні сили і знаряди, того вважав би американський уряд у теперішній час — ворогом.

Та що інше, коли ходить про комунізм та чуттєве наставлення до совєтського режіму. Це вже цілком що інше.

Як лиш большевицька диктатура знайшлась у війні з німцями, то це повитали найвищі мужі з самого англо-саксонського табору. Але водночас ті мужі найвиразніше заявили, що вони, співпрацюючи тепер з Советами, цілком не мають і не хочуть мати засадничо нічого спільного з комунізмом і брутальним большевицьким режімом. Вони підкреслили, що по давньому таврують комунізм і його систему, та далі прямуватимуть до того, щоб той режім не мав місця у світі, перебудованім на нових засадах.

З хвилею, як совєтсько-німецькі війська сціпились в смертельнім бою, ми бачимо по англо-саксонськім боці гострішу критику Сталіна і його режіму, ніж передтим. Бо англо-саксонський табор тепер вже не боїться, що Сталін викрутиться від війни, та стане по боці Гітлєра.

З найновіших прикладів такої гострої критики Сталіна наведемо слова бувшого американського амбасадора до Москви, Вилієма Булита, які він висказав недавно перед університетським зібранням в Монтреалю, Канада. Він перестерігав слухачів перед сентиментальністю супроти Сталіна і дослівно сказав таке:

„В цім моменті Сталін висмоктує силу Гітлєра. Проти власної волі він помагає тим силам, що стоять по боці цивілізації. Ми поступаємо правильно, коли бажаємо, щоб він був в змозі ще довго висмоктувати ту силу Гітлєра. Ми повинні тішитись, що сатана і люципер себе взаємно поборюють. Але ми не повинні бути аж так засліплені і сентиментальні, щоб думати, що сатана колинебудь захоче помогти в цьому напрямку, аби запровадити на світі мир християнської свободи".

Треба тут зазначити, що Булит, як був американським амбасадором в Москві, то дуже вихваляв Совети. Видавалось нераз, що він засліплений в большевиках до тої міри, що добровільно став пропаґатором большевицької ідеї. Колиж одначе він відійшов від дипльоматичної служби і відзискав особисту волю висказувати свої власні думки, він говорить щось зовсім інше. І то говорить в моменті, в якім посередньо большевики є союзниками демократичного табору. Ось тепер каже про Сталіна і Гітлєра, що це „сатана і люципер себе взаємно поборюють".

Подібну думку про Сталіна і Совети має величезна частина американської суспільности, включаючи уряд. Теж і Англія крайно вороже відноситься до комуністичного режіму. Цього не скриває та не скриває сам Чорчіл.

Правда, англо-саксонський табор нині помагає Советам і старається їх якнайдовше вдержати на ногах. Піддержуючи Совети, той табор водночас піддержує хвилево й „сатанічний устрій". Сталіна, який давить міліони своїх власних людей і який по цілім світі підсичує перевертні течії, та удержує нищильні організації. Потіхи з цього, що Чорчіл й інші державні мужі засадничо таврують комунізм, але фактично йому помагають, на перший погляд, здається мало. Та коли придивитись цій справі ближче, то побачимо, що таки дещо потіхи є, і то навіть для тих народів, що безпосередньо стогнуть під большевицьким ярмом. Такий підхід англо-саксонських країв означає, що колиб ця сатанічна влада таки заломилась і хвилево зникла з лиця землі, ніхто з тих країв не помагав би тій владі стати знов на ноги. На місце тої сатанічної влади прийшлаб якась інша влада.

Чи та влада булаб справедливіша від першої, коли ходить про долю українського народу, це вже інша справа. Зате з певністю можна ствердити, що в такому випадку та доля не направиться, коли про це заздалегідь не подбають самі українці, особливо ті, що є в англо-саксонсім таборі.

Американці українського походження можуть з найчистішим сумлінням поборювати далі всіма силами комуністичну язву. Так поступаючи, зробимо добру прислугу для американської нації. А при тому робимо ще добру прислугу і поневоленому українському народові, бо здираємо маску з „режіму сатани", для якого в Америці, ні в упорядкованім світі не повинно бути місця.

Заноситься на Довгу Боротьбу

Є ще в Европі одна країна, в якій сходяться усі можливі вузли, себто, де перебувають всілякі знавці, дипльоматичні й військові, тих країв, що між собою воюють, як і тих, що ще є невтральні. Тому і важне те, що там говорять і думають.

Отже так є, що назагал панує переконання, що не зважаючи на сильний опір, який ставлять совєтські вояки, Совети будуть таки мілітарно переможені, бо заважить не маса людей, а тактика, воєнний досвід та машина. При тому нагадують, що німці вже давніше заповідали, що якщоб прийшло до війни з Советами, то їм треба буде від 6 до 8 тижнів часу, щоб осягти таку перемогу, яку вони осягали в Польщі, Франції чи на Балканах. Далі кажуть, що терен, на якому ведеться теперішня війна, є цілком добрий для німецької воєнної тактики і для німецьких механізованих частин. Ще кажуть, за словами одного високого офіцира невтральної держави, що був у Советах, що Совети мають дійсно 230 дивізій вишколеного війська, яке є виеквіповане. А на одну дивізію припадає приблизно 18,000 вояків. Вони теж мають 15 змеханізованих бриґад. Значить, що мають менш-більш стільки, що й німці. Тільки узброєння совєтської армії не є щодо якости таке саме як узброєння німців. Подібне є теж і з літаками. Повітряна сила Советів є щодо скількости дуже велика, кажуть невтральні знавці. Тільки якість — є мабуть всіляка, таки слабша від німецької.

Далі кажуть, що німці числять на те, що вони таки розгромлять совєтську армію до того часу, заки вона зможе діставати допомогу з Британії й Злучених Держав. Тому справи ті будуть виглядати зовсім інакше, якщо так не станеться, себто, якщо совєтська армія не буде розгромлена цілковито, а потрапить відступити і зреорганізуватись. Тоді вона буде в силі далі непокоїти німецьку окупацію. Ще кажуть, що Совети побудували нові промислові центри поза Уралом. А це знову означає, що якщо Німеччина захоче зломити совєтську силу, то буде мусіти іти аж поза Урал. Вже з того видно, що Німеччина, навіть на випадок перемоги матиме величезні трудноші з окупацією частини теперішньої совєтської території, хочби тільки одної України і Кавказу. Це не те, що окупація Норвеґії, Бельґії чи Югославії. На те й числять Аліянти.

АНДРІЙ ЧАЙКОВСЬКИЙ.

ПЕРЕД ЗРИВОМ

Історична повість.

(8)

Як посли відіхали, каже Сагайдачний до своїх старшин: — В нас стільки війська, щоб булоб чим і переправи припильнувати, й на Молдавію піти, але цього не зроблю з багатьох причин: під булавою пана Жулкевського я воювати не буду, бо це найбільший ворог козацтва. Ми в нього не лицарі, що стільки разів кров свою за Польщу проливали й нераз її з опресії визволяли, ми в нього літ розбишаки. Він не бачить ріжниці між лицарським козацтвом, оборонцями хреста, й тими розбишацькими бандами, що їх після московської війни стільки намножилось, та не дають людям жити, й грабують не тільки Україну, але й Литву й Польщу. Я маю певні вісти, що пан гетьман змовлявся з Скіндерпашею Беґреґ-беєм Босанським, щоб разом знищити козацтво до тла. Про це саме писав і до його милости короля. А вреші ми, за наші заслуги під Москвою, не дістали нічого, хоч ми не багато жадали: заспокоєння прав нашої віри й церкви. Хай же тепер вони переконаються, що з турками й ордою воювати не так легко, як декому здається. Не їдемо й годі.

Тимчасом гетьман коронний станув із своїм військом під яругою на польському боці Дністра. Під його булавою було не більш, як чотири тисячі війська.

Та без козаків і тут не обійшлося. Польний гетьман Станислав Конецьпольський прикликав на поміч реєстрових козаків. На його поклик прийшло дві тисячі реєстровців під сотником Михайлом Хмельницьким. Із батьком пішов і син Богдан.

Коронний гетьман виждидав обіцяних Ґраціяніом двадцяти тисячів волохів. При тому він стежив пильно рухи турків і ординців.

Начальний вожд турецького війська Скіндер-паша Беґреґбеґ Босни зближався вже обережно до Дністра, а Ґраціяніє військо не приходило. Гетьман написав до нього гострого листа: це він спричинив своїми намовами цілий похід, а тепер не приходить. Це похоже на те, що він був знаряддям Туреччини, щоб Польщу вивести в поле. Та хай не забуває, що Польща може з Туреччиною замиритися, а ця невне строго пімститься на ньому за видиму зраду.

Та й Ґраціяніому не весела була година. Волоша не спішилася на поклик скиненого господаря виступати проти Туреччини. В разі невдачі поляків, усю лють зогнав би на Волоші.

Найкраще булоб виждати, чия візьме. Та Ґраціяні не міг уже довше зволікати. Зібравши шістсот вершників, прихав до польського обозу. Припізнення оправдував цим, що й він мусів стежити за рухами турків, щоб принести гетьманові якусь певну вістку. Його головна двадцятитисячна армія прийде невдовзі, так як обіцяв. Та колиб і не прийшла, то не велика річ. Турецького війська не багато, не більш десяти тисячів, а татарів з Ґалґою не більш двадцяти. Така сила славетному польському війську зовсім не страшна. Треба тільки перейти ріку та зявитися на молдавській землі, а тоді все, що живе, велике й мале, стане проти турецьких гнобителів.

Ґраціяні говорив те все не тільки перед обидвома гетьманами, але й перед шляхтою. Хотів напевно їх до переходу ріки. Ставляв їм перед очі, якто можна буде в Молдавії поживитися: це дуже багата країна й всього є доволі. Та й війну треба покінчити перед зимою, а тут уже серпень, кінець літа, й треба поспішати.

Та гетьман вже не довіряв Ґраціяніому. Відчував у його поступованні якісь хитрощі. Відтягав перехід через Дністер і дожидав підмоги з Польщі. До короля й примаса Ґембіцького висилав тривожні письма.

Поміч не приходила, а підмови Ґраціянія робили своє.

До гетьмана прийшла депутація від шляхти з домаганням: або веде в Молдавію на турка, або розпускай військо. Довше в такому безділлі війську оставати не може. Вони здеморалізується, тим більше, що далі й харчів для війська та паші для коней не стане.

Гетьман дав приказ переправитися на другий бік...

Тут військо відразу кинулося на грабунки й реквізиції, а обида гетьмани не були в силі його здержати. Користали з цього турки, виловлювали поодинокі частини й вибивали їх у пень, або брали у полон.

Хоча Ґраціяні впевняв, що турецького війська, небагато, та, що як тільки польське військо перейде Дністер, повстане проти турків усе християнське населення, старий, досвідчений гетьман зрозумів скоро, що справа не скінчиться добре. Так і писав до польського короля, прохаючи підмоги.

Волоські та молдавські бояри заворушилися, було зразу та повибивали деякі турецькі станиці. Та як польське військо перейшло Дністер і вони побачили як його мало, та й ще, як військо кинулося грабувати, зрозуміли, що їх жде. Коли переможуть турки, не минути їм страшної помсти; переможуть поляки, військо знищить грабунками всю країну.

Ґраціяні з великого прихильника переходу за Дністер став пропаґатором думки, що треба чим швидше завертати назад через Хотин на Покуття. Тепер він голосив усюди, що турків і татар така сила, що поляки ніяк їм не встояться. Обурений Жулкевський приказав його пильнувати, щоб не перейшов на турецький бік, бо став його підозрівати в зраді. Підозріння виявилося правдиве, бо Ґраціяні справді пустився тікати, та його зловили.

(Дальше буде).

АМЕРИКАНСЬКІ ПОЛЯКИ ПРО БОЛЬШЕВИЦЬКО-ПОЛЬСЬКУ УГОДУ

Німецько-большевицька війна і наглий зворот англійської політики в сторону большевицької Москви, внесли певний заколот в ряди польської еміґрації в Америці. Від самого початку цеї війни, чи краще по упадку Польщі, положення поляків було тим гірше, що в їх розборі брали участь не тільки німці, але рівнож большевики. Польська диплямоматія назовні засадничо поборювала обох окупантів. Становище поляків булоб значно вигіднішим, колиб вони були мали лиш одного наїздника. Тоді їхня політична діяльність в Анґлії булаб твердшою та більш замаркованою. А так, всяке остріще наставлення проти СССР, Анґлія невтралізувала, бо це було в її інтересі не дразнити большевиків.

Були такі часи, що ґен. Сікорскі навіть і словом не згадував про большевиків як державного ворога Польщі, не говорив він ясно про відбудову Польщі в границях 1939 р. Такої самої тактики в польсько-большевицькому питанні трималися Злучені Держави Америки.

Та за це поляки в Америці нарівно поборювали німців і большевиків. Найновіща польська політична еміґрація, що бачила окупацію Західньої України большевиками, описувала знущання большевиків над польською інтеліґенцією, поліцією, б. військовими й пр. Тісна співпраця Сталіна з Гітлером давала їм до того поважні причини.

Тому й переговори ґен. Сікорского з советським амбасадором Майським в Лондоні та в парі з тим натиск англійського уряду на поляків, щоб вони скоро погодилися з большевиками, — напевно не наповняють серця американських поляків надмірною надією. Так принайменше можна зрозуміти по деякій частині польської преси в Америці.

„Нови Свят" в редакційній статті з 16. липня ц. р. розчарований щодо майбутнього укладу відносин між поляками й большевиками. Цитуючи досить обережні голоси лондонської преси про хід польсько-большевицьких переговорів, згадана ґазета пише:

„Маємо враження, що ми програли й стратили велику нагоду, тому, що нас не було у найважнішому моменті, що ми були неприготованими в часі, коли треба було кинути цілу силу, весь престіж Польщі **не тільки на хід переговорів, але також для опінії світа, щоб всім було відомим, яке є становище Польщі.**

„Премієр Чорчіл виголосив вчера дві промови, але ані одним словом не згадав про Польщу.

„Цей факт уважаємо за очевидний доказ, що Польща не закріпила якслід своєї позиції в Лондоні. Це, що діється тепер, є тільки покажчиком, що буде пізніще, якщо будемо так неприготованими, чекаючи на **ласку Америки.**

„На нашу думку, творення польської армії в Росії є **легкодушністю,** опертою на **злуді,** що москалі „колись" допустять до того, щоб ця армія боролася за старі польські границі".

Та згадана ґазета потішає поляків тим, щоб мати терпеливість та ждати на остаточне закінчення польсько-большевицьких переговорів.

ТИСЯЧІ ВІЙСЬКА НА ГРАНИЦІ ПЕРУ

ТУМБЕС (Перу). — Кореспондент часопису „Ню Йорк Таймс" доносить, що на границі між Перу й Еквадором перуанський уряд згромадив тисячі своїх військ. З того виходить, що між тими двома державами дальше існує напруження з причини граничних інцидентів.

ПАПА РИМСЬКИЙ ЗАНЕПАДАЄ НА ЗДОРОВЛЮ

Папа Римський дуже вичерпаний і занепадає на здоровлю. Причиною вичерпання є журба над тим страхіттям, що його розпутала війна.

З БЛИСКАВИЧНОЇ ВІЙНИ. — Мапа показує, як німецькі війська продиравили в кількох місцях лінію Сталіна. 1) — німці пруть до Ленинграду. 2) — до Смоленська, 3) до столиці України Киева, 4) до Кишенева.

ЯК І КОЛИ НАРОДИ НАВЧИЛИСЬ РОЗМОВЛЯТИ КОЖНИЙ СВОЄЮ МОВОЮ?

(5)

От що роблять додатки та наростки, та відміни в коренях: завдяки їм побільшується слів в мові.

Що таке корені, додатки та наростки?

Але що власне таке ті додатки, наростки та корені? Колись вони були окремими словами. В них був власний зміст і власне значіння. Примірoм в слові „доброму", „доброго": корінь цих слів — „добр", а коло нього зкінця став наросток „ому", „ого". Щож це таке? Це: „йому", „його". Слово „доброму" зложене з двох зіляних до купи слів: „добро", „йому". Слово доброго теж зложене з двох слів: „добро", „його". І цих слів „його" й „йому" теж маються свої власні корені. Або, приміром, слово „вхід". Його корінь „ход", а „в" додаток. Колись і в букви „в" був свій власний корінь, і вона означувала середину.

Якийсь власний зміст мали усі додатки та наростки. І таке було в усіх мовах, де вони не є.

В них усіх були і є свої власні корені.

Звідкіль і як зявились корені слів?

Але звідкіля взялись власне усі ті корені? Про це вже було сказано: кожний згук, вилетівши з людських уст, може стати коренем. З багатьох найзвичайніших вигуків повстала сила слів: з вигуку „ох" повстали слова „охоти", „охання"; з вигуку „ой — „ойкати", „йойкання". Такі вигуки видираються з грудей самовільно, приміром, від болю, з радощів, з здивовання, тощо; а, повставши, стають коренями багатьох слів. Так і тепер діється в усіх народів, не тільки в українського. Так було завжди. Таким робом витворено з кожного вигуку силу нових слів, а ті вигуки стали їхніми коренями.

Так самісінько стали коренями і такі згуки, як, приміром, „ку-ку", „няв", „му". „мми". Що це таке? Це просто **наслідування,** приміром, наслідування куканню зозулі, нявканню кота, муканню корови.

Подібні цьому згуки стались коренями дуже багатьох слів. З ними сталось те, що з звичайними та природними вигуками. Підчас розмови, люди почали приставляти спереду додатки, а позаду наростки. І таким робом з тих гуко-наслідовань зявились всілякі нові слова, приміром, змосковська зозуля буде „кукушка"; зозулю закула: „кукушка закувала". Від гуку „бу" маємо „бугай; від „му" мукати, мукання; від „няв" — „нявчати", „нявкання" і багато подібного.

В кожній людській мові є багато таких слів, котрі нагадують згуки цілковито неподібні до людських. Приміром, слова „грім", „гуркіт", вони нагадують хуртовину. Хіба підчас хуртовини або якого іншого гуркоту не чуємо в тім гриманню згуку „гррр"?... Або ось слово „бубон": воно нагадує голос бубона: „бум-бум-бум..." вибиває по напятій шкірі кієчок. Або ось ще слово „дзвін", „дзвіниця", „дзеленькотіння" — нагадують дзвинячі згуки; слова „дзюркотіти" „дзюркотіння" нагадують плюскотіння води плинучого потічка. Слова „бренькотіти" „бреніти", „скавуліти", „ячати" теж подібні до згуків натури.

Таких слів багато в кождій людській мові.

Вони тотожні у всіляких народів, хоч і жиють ті народи геть далеко одні від других. І ці слова скрізь зявились самі з себе, через те, що люди наслідують всілякі згуки своїми устами. Вчують згук і прокажуть його за помочею свого горла.

Часом один нарід жие в Африці, а другий на Україні, але обидва вони витворили майже однакові слова до означення певної річи. Преміром змосковська дзвін буде „колокол", а американські індіяни витворили назву дзвона „кваля-ква-ляль". Це слово бренить майже так, як московське „колокол". З німецького дзвін буде „ґльокке", з французька „клош". І в тих словах є теж щось спільного з московським. Через щож така подібність? Звідки вона взялась? Сталась вона сама через себе завдяки згуко - наслідованню. Або ось, приміром, московське слово „пушка" — канона.

Гуцули на стрільбу кажуть „пушка". Малі діти кажуть „бух". або „пу", наслідуючи згук стрілу. І багато дикунів звуть канону „пу-пу". Або ось по нашому „грім", а в дикунів „бам". Тут теж наслідування згуків грому. І тут є щось подібного поміж нашою мовою, а дикунською.

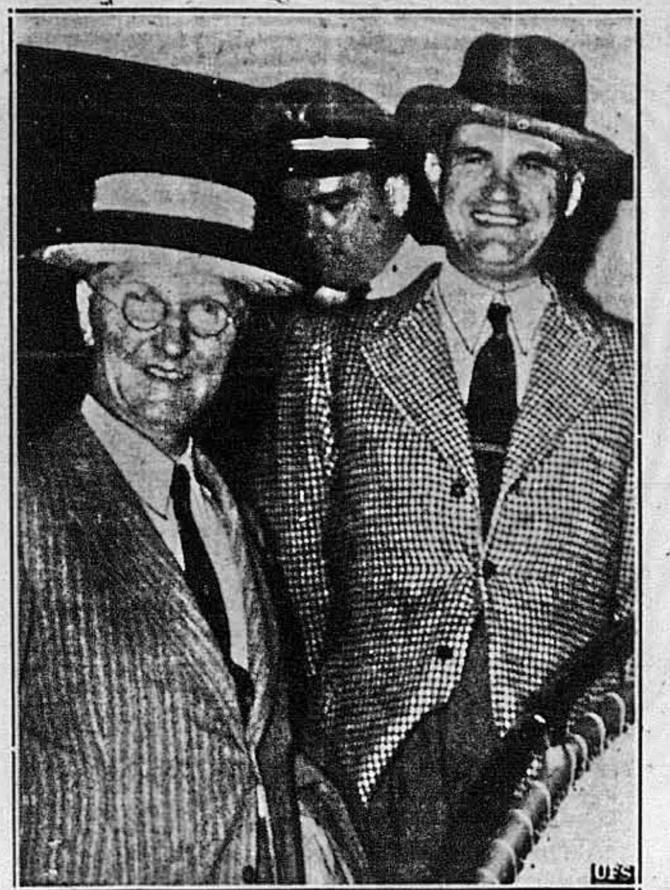
От таким чином, завдяки згуко - наслідуванню зявилось в всіляких людських мовах багато подібних слів. В цім звичайно нема нічого надзвичайного. Все ставалось і стається само з себе просто і природно. І так діється від віків. Отже тепер бачимо звідки взялись і беруться декотрі корені багатьох слів в ріжноманітних людських мовах: з вигуків, з криків та згуко-наслідування.

Але корені зявляються не тільки через повизше наведене. Інші зявились випадково, але якраз були відповідні в тій хвилі. Одна людина могла випадково собі якийсь корінь придумати, але ця вигадка в тій хвилі сподобалась другим людям; тому вони її похопили і вона стала вживана цілим племенем. Такій появі нових коренів нема чого дивуватись. І тут усе діється само з себе. Одним словом, є багато причин, чому в людській мові зявились ті корені. Зявились вони тому, бо інакше не моглоб і бути. А побіля коренів зявлялись усе нові додатки та наростки. Таким чином з коренів повстали нові слова, велика сила слів, стільки, що тепер їх і не злічити усіх.

Чому і як збільшується кількість слів в нашій та чужинецьких мовах?

Навопридумані слова і тепер зявляються в нашій бесіді; можна впевняти, що зявляються вони щодня. Ми усі щораз укладаємо усе нові та нові слова з стародавніх коренів, з стародавніх додатків та наростків. Одно слово вдасться влучним; люди його похоплюють і починають вживати. Таким чином воно йде між люди в рух і поволи стає власністю цілого народу. Іншіж слова витворені кимсь, забуваються, тому що не сподобались людям. Так воно діється з споконвіку, і діється само з себе. Люди жиють і розмовляють своїми мовами, а розмовляючи усе роблять якісь відмінення в тих словах, що вони вимовляють: або новий накорінок додадуть, або вимовлять якось по новому окрему літеру, або зроблять наголос на тім або іншім складі, або придумають якось особливо розставляти слова в своїх реченнях. Ніхто не вигадує і не вигадував якихнебудь слів спеціяльно про кожний окремий випадок. Це роблять усі люди взагалі, а жаден зокрема. Так діється споконвіку. А через те стають великі відміни в мовах всіляких народів та племен.

(Дальше буде).

НЕБАЖАНІ В АМЕРИЦІ. — Німецькі консулі, Відеман і Борхерс, опускають Америку як небажані тут особи. Внаслідок їхньої підозрілої діяльности американський уряд зажадав їх забрання з Америки. Уряд передтим зробив те саме з італійським консулярним персоналом.

DEFENSE BOND QUIZ

Q. Can Defense Savings Stamps be redeemed?

A. Yes; they can be redeemed for cash at face value or exchanged for Defense Savings Bonds. For example, 75 of the 25-cent Stamps—total cash value $18.75—may be exchanged for a Defense Savings Bond which in 10 years will be worth $25.

Q. Why should Americans bay Defense Bonds and Stamps now?

A. Among the reasons are: (1) It is the quickest way in which every citizen can both serve his country and conserve his earnings, and (2) the purchase of these Bonds and Stamps helps not only to finance national defense but also to prevent high prices and increased cost of living.

NOTE—To buy Defense Bonds and Stamps, go to the nearest postoffice or bank, or write to the Treasurer of the United States, Washington, D. C., for an order form.

(From the Treasury Department)

АҐРЕСИВНІ ДЕРЖАВИ НАДУЖИВАЮТЬ ВИНАХОДІВ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ

(Асистент секретаря стейту каже, що „революція людяности" перемінена в „революцію знущання").

—o—

Аґресивні держави змагаючись нині за панування над світом, надуживають технічних надбань Америки, котрі витворено з наміром, щоби це все вживано для життя людства в мирні часи, як заявив А. А. Берле молодший, асистент секретаря стейту, у своїй недавно виголошеній промові.

Він надмінив, що теперішна світова війна за владу прибрала такі страшні розміри тільки тому, що на протязі останніх років винайдено та удосконалено чимало ріжних винаходів і тим зроблено великий поступ. Це наслідок праці ґеніяльних американських винахідників. Вони напевно це все робили з тою думкою, щоби тим улекшити життя людей, але аґресивні народи повернули ці винаходи на знищення дорібку і роду людського.

„Коли ви нині розмовляєте з націстом", каже А. А. Берле, „то почуєте від нього, як просто він основує свої претенсії до становища у світі на своїм умінню ужиткування та орґанізування модерної технічної сили. Він може вказати на хмари літаків у повітрі; непроглядні кольони повзів на суші; підводні лодки на морі; знаменито зладжену систему електро-комунікації, котра уможливлює підготовку великої маси борців і орґанізацію незмірних засобів і матеріялів війни. Націст каже, що нація, котра цього всього може доконати, має право до таких обшарів світу, які тільки може захопити і вдержати.

„Однак, як звісно, електрика це американський винахід. Моторова машина, котра є підставою нинішньої механізованої війни, була тут винайдена і вироблена. Літаки перший раз літали понад Америкою; підводні лодки та моторові кораблі, так само як передтим з паровими машинами, перший раз пливали по американських водах.

„Після думки американця, це були винаходи, призначені для полекші життя. Радіова комунікація була призначена на те, щоби поглибити світогляд людини, а не в ціли ширення пропаґанди для закривання правди. Машинерію повза призначено для услуг робітника та управи землі; на початку не було думки про те, щоби це був засіб до вбивання людей. Орґанізація індустрії для масової продукції була з початку зроблена з думкою, щоби потрібні вироби можна було лекше поширити серед ширшої маси населення, а це для заспокоєння їх потреб.

„Нація, котра не має ненависти до нікого, не спішиться перетворювати ці всі речі в знарядя війни. Але на випадок, коли цього вимагає конечна потреба, то може скорше зробити потрібну переміну і вживати їх краще, ніж будь яка інша нація у світі; вживати їх з більшою певністю і без жадного страху. Це, мабуть, є правдиве порівнання. Підчас мирних часів, усі доступні засоби повинні бути вживані на услуги людини для своїх потреб. А знова в системі знущань і утисків, їх вживається як знаряддя війни. Сьогодні такі часи настали, що навіть за такі природні права як вияв людяности, гуманности, порозуміння та любови до ближнього, треба зводити боротьбу. Однак раз це наново здобуто, то звісно, що ці людські почування гуманности мають до своєї розпорядимости більше можливостей зреалізувати себе до того ступня, про який жадна історія досі ще не знає".

Але ціла історія звернена проти тих усіх націй, котрі для своїх особистих цілей стараються закріпостити інші народи, як заявляє А. А. Берле, бо „досі ніхто з вільних народів, ділаючих спільно в границях законів моралі, не був переможений у боротьбі з будь якими диктаторами.

Загальна Рада — **ФЛІС.**

ЗАПОРОЖЖА

Написав **А. Чайковський.**

(6)

На Запорожській Сичи було в останніх часах 38 курінів. Вони називалися або від людей, яких там найбільше було, або від місцевости, звідкіля ті люде були, або врешті від того, чим цей курінь займався. **Вони звалися так: 1) ущовський, 2) поповичівський, 3) васюринський, 4) ірклїївський, 5) щербинівський, 6) титарівський, 7) шкуриський, 8) корінівський, 9) незамайський, 10) рогіївський, 11) корсунський, 12) калнибоцький, 13) уманський, 14) деревянівський, 15) нижностеблівський, 16) вижностеблівський, 17) джерелівський, 18) переяславський,, 19) полтавський, 20) мишастовський, 21) мінський, 22) тимошівський, 23) вемяківський, 24) левушківський, 25) пластунівський, 26) дяківський, 27) брюховецький, 28) ведмедівський, 29) платнерівський, 30) пашківський, 31) батуринський, 32) канівський, 33) крилівський, 34) донський, 35) сергіївський, 36) копелівський, 37) іванівський, 38) кисляківський.**

Курінні будинки стояли довкруги січового майдану, де відбувалися січові збори, і велика рада, або велике коло під січовими возами. Крім курінних будівель були ще інші, як майстерні, курінї для новиків, і для хлопців, магазини, січова ґенеральна канцелярія, дім кошового батька, дім для ґенеральних старшин. По середині майдану стояла січова школа, попівство і січова церква. Криші січових будинків були вкриті кінськими шкурами або очеретом. Так було у Сичи властивій, котра була фортецею, окопаною валом і ровом та забезпеченою міцною палісадою. При воротах стояли гармати і тут була сторожа, котра непокликаних в середину не пускала.

Друга частина Запорожської Сичи була за валами фортеці. То було місто, де можна було кожному за дозволом старшини пробувати. Тут був січовий базар і тут відбувалася торговля. Приїздили сюди ріжні купці з своїм крамом, були склепи, шатра і крамнички під голим небом. Сюди заїздив усякий купецький народ з найближчого світу. Були тут купці з України, Московщини, Польщі, Татарщини, і Туреччини. За порядками на базарі зорив вибраний до того „кантарлей" в рандзі полковника. Він тут був торговим комісарем. Мав під собою поліцистів, які ходили по базару з палицями, щоб нікому не зроблено кривди.

Як на Сичи мешкали товариші безженні, так знову на запорожських землях по паланках мешкали козаки семейні, **яких звали посполитими. Крім того жили тут також поселенці з України, яких звали підсусідками. Над паланками мали владу полковники паланчині і сотники, котрих іменував** кошовий. Посполиті справляли військову службу помічну, бо лише січові товариші були військом властивим. Коли який січовий товариш хотів женитися і вийти із Сичи та зажити сімейним життям, просив про це дозволу у січової старшини і діставав з коша грамоту. Відтак треба було подбати ще, щоб паланчина влада його до громади приняла. Це називалося в запорожській мові „сісти зимівником". Зразу паланки не були зорганізовані, Запорожці виходили з Січи і поселювалися в степу, де кому було завгодно. Жили в землянках в гурті, або одиночно по лісах, балках, пахали землю, ловили звірів і заводили пасіки. Зорганізоване життя зачинається не на довго перед зруйнованням Січи москалями. Особливо останній кошовий отаман Петро Кальнишевський звернув особливу увагу на організацію паланок. Землі ті були здебільша пусті, незаселені. Московське правительство стало ті землі займати і переселювати сюди ріжних зайдів з Балкану, сербів, болгар, волохів, відбирало землю козакам і наділяло зайдам. Москва поклала собі заціль скольонізувати українську козацьку землю чужим елементом, щоб таким робом розсадити одноцільну масу козацького народу. Москва бачила, що козацтво, коли розростеться і заселить ті пустарі, стане Москві в дорозі до її плянів: здобути приступ до Чорного моря, прилучивши усі ті землі до великої неділимої Росії. Це було в пляні царя Петра, а його політику продовжувала цариця Катерина II.

Із того виходили ріжні драчі між Запорожцями і поселенцями. Запорожці не давалися і проганяли поселенців збройною силою, а до Москви посилали депутації з проханнями чолобитними, щоб цю кольонізацію припинити. Депутати їздили в столицю з великими дарунками, та все їх задурювано обіцянками так довго, як довго Москва потребувала помочі Запорожців. А тимчасом кольонізація йшла далі. Запорожські депутати писали до своїх: „В Москві вміють брати, а нічого не хотять зробити". Кошовий Кальнишевський бачив, яка з цеї чужосторонної кольонізації вийде для Запорожжа небезпека. Чужий елемент, якому доля України байдужа, не лиш розділить запоріжське громадянство, та ще стане по стороні царя і допоможе завоювати і закріпостити козацтво. Відома річ, що ворог внутрішний небезпечніший як зовнішний. Отож Кальнишевський загадав заскочити Москву доконаним фактом, щоб запорожська земля була скольонізована українським живлом. В тій ціли він закликав людей з України на поселення на запоріжських землях. Народ ішов сюди з усієї України. Українські села на паланках виростали мов гриби по дощі, бо на Україні під Москвою жилось робучому народові недобре. Щораз більше степу заорювано. Поселенцям жилось добре, бо земля була багато і плодюча. Ніхто нікого не утискав та не кривдив. Покривджений мав право пожалуватися перед січовою старшиною і там роблено справу. По паланках був порядок, кожний почував себе безпечно.

VI. Організація органів Запоріжської Влади.

Запорожжа було наче республикою. Там усі мали однакові права і обовязки, а старшину вибирано більшістю голосів козацької великої ради. Кожний Запорожець мав право пасивного вибору і міг доступити гідности найвищого достойника. Велика рада, або коло — було тілом законодавчим, мало право вибирати старшину і скидати її як того зайшла потреба. Звичайні збори великої ради збиралися щороку по водохрестю. Рада збиралася на голос січових літавр на майдані січовім. Кожний мав обовязок прийти на раду. Неслухняних зганяли старшини примусом і силою. Але всі приходили без зброї, здається тому, що нераз на раді так розгорячилися, що могли себе покалічити, або повбивати. На такій дорічній раді вибирано січову старшину.

Коли вже рада зібралася, виходила старшина, ставала по середині і складала відзнаки свого уряду: кошовий булаву, ґенеральний суддя печатку запорожського війська, ґенеральний писар срібний каламар. Старшина здавала звіт із своєї діяльности, і коли він вийшов на вдоволення козацтва, то вибирали тих самих старшин. Калиж ні, то вибирали інших. Із козацького гурту подавали імена кандидатів і за ким показалася більшість, той був вибраний. Найбільше церемонії було з вибором кошового. Він по звичаю скидався того вибору до трьох разів. Колиж і за третім разом його таки вибрано, а він мимо того скидався, тоді стали його Запорожці таки лаяти:

Бери сякий такий сину булаву, а то вибемо колами, або і втопимо в Дніпрі.

(Дальше буде).

ЗО ШТУКИ, ЩО ПЕРЕЖИЛА ЛІТНІЙ ОГІРКОВИЙ СЕЗОН.—Такою штукою є „Клавдія", що йде на нюйорському Бродвею вже шість місяців. У головній ролі виступає Дороті МекҐвайер, що представляє типічну молоду жінку.

ДЖОЗЕФ КЕНЕДІ, син бувшого американського амбасадора Джозефа Кенедого (старшого), вступив до армії як летун. Ця знимка є взята в морсько-повіряній стації в Сквонтум, Масс.

КОЖНИЙ СВІДОМИЙ АМЕРИКАНСЬКИЙ УКРАЇНЕЦЬ ПОВИНЕН БУТИ ЧЛЕНОМ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ.

ТРОШКА ГУМОРУ

В большевицьких „УЩВістях" з 20. липня ц. р. поміщений рисунок, який зображає советського вояка і робітника, що оборняють свою батьківщину перед малпою, убраною в шолом зо свастикою. Малпа зображує націстів. Цікавий рисунок і ми його на всякий випадок заховаємо. Бо хто його зна, що буде далі? Бувало вже раз таке, що большевики малювали націстів жахливими красками, а раптом все змінилось немов від потягнення маґічної палички. В ролі різунів почали на черзі виступати провідники Британської імперії. Хто його може знати? Може знов зайде якась радикальна зміна.

В тім числі „УЩВістей" є поміщена інша знимка, як премієр Молотов і британський амбасадор Крипс, в приявности високих урядовців, підписують союзний пакт А ще недавно ми знаходили цілком подібну знимку, також з Молотовим; тільки на місці Крипса був Рібентроп...

Коли попариться руку або ногу, належить негайно на попарене місце накласти пасту з порошку до варення (бейкінг сода), розпущеного в чистій воді.

ОБІКРАВ ВЯЗНИЦЮ

З повітової вязниці в Симко, в Онтеріо, утік уже другий раз впротягу місяця 22-літній Жером Тротіє, засуджений на два роки без одного дня до поправного дому за влом і недозволений вступ. Наслідком його втечі вже звільнено одного вязничного сторожа й розшук продовжують.

Тротіє, перед своєю втечею замкнув вартового вязниці на другім поверсі будинку, що поза келіями, на колодку, перешукав канцелярію вязниці, звідки забрав $50, що були там переховувані для вязнів, і дальше виліз на дах і втік на волю. Поліція зачала за ним погоню, й арештувала в Наєгера Фолс, коли виходив з дівчиною зтеатру. Спочатку він заперечував, що це він, нарешті однак признався.

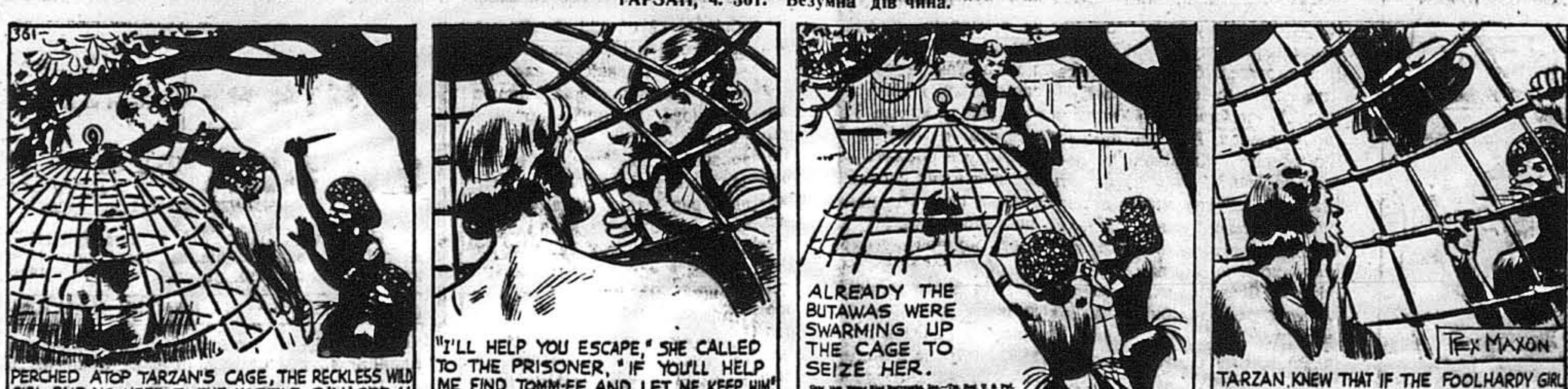
НОВИЙ СЕНАТОР.

На місце федерального сенатора Джеймса Бирнеса з Савт Каліфорнії, який з назначення президента увійшов як член до Найвищого Суду, прийшов новий сенатор, Алва М. Ломпкін, якого бачимо на світлині.

СТАВАЙТЕ В РЯДИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ, ЯКИЙ Є НАЙБІЛЬШОЮ І НАЙСИЛЬНІШОЮ УКРАЇНСЬКО - АМЕРИКАНСЬКОЮ ЗАПОМОГОВОЮ ОРГАНІЗАЦІЄЮ.

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА"

ТАРЗАН, ч. 361. Безумна дівчина.

Опустившись на верх клітки дівчина вдивлялась до середини, не зважаючи цілком на крики дикунів.

„Я поможу тобі звісіля втекти", заговорила вона до Тарзана. „Але ти мусиш помогти мені знайти Тома, якого я хочу задержати".

Тарзеля чекала на відповідь. А тимчасом бутавці вже гуртами зо всіх сторін збігались до клітки.

Тарзан бачив, що коли та безумна дівчина далі задержиться біля нього, хочби одну хвилину, її схоплять бутавці.